Dodatek do „Biuletynu Kowieńskiego"

BIULETYN BAŁTYCKI

WILBI

Nr. Wilno, dnia 23 sierpnia 1933 r. 137.

T r e ś ć n u m e r u:

ŁOTWA.

1."Jaunakas Zinas" o niebezpieczeństwie niemieckiem. 2."Pehdeja Brihdi" o wzmocnieniu agitacji polskiej. 3.Sesja nadzwyczajna sejmu łotewskiego. 4.Dokoła eksportu bekonów łotewskich do Anglji. 5.Antyfaszystowska demonstracja socjaldemokratów łotewskich w Rydze.

ESTONJA.

1.Wyjaśnienia ministra Spraw Zagran. A.Piipa w sprawie konferencji z ministrem Spraw Zagr. Łotwy. 2.Projekt nowej koalicji rządowej. 3.Stosunek socjalistów do rządu. 4.Wywiad generała Laidonera w sprawie sytuacji w Estonji. 5.Reforma samorządów prowincjonalnych. 6.Proces sądowy przeciw ministrowi Gospodarki o premje eksportowe.

\- § -

ŁOTWA:1."J a u n a k a s Z i n a s" o n i e b e z p i e c z e ń s t w i e n i e m i e c k i e m ."Jaunakas Zinas" Nr.180 /VIII.33/ w obszernym artykule stwierdzają, iż ostatniemi czasy Niemcy zwracają coraz więcej uwagi na Łotwę i Łotyszów. Powstał nawet specjalny rodzaj publicystyki politycznej, która interesuje się przyszłemi losami Łotwy. W literaturze tej spotyka się błazeńskich proroków, którzy przepowiadają zagładę Łotwy, Litwy i Estonji. Nawet w większych książkach można znaleźć wnioski, które należałoby uznać za oznaki zboczenia psychicznego. Myślą przewodnią tej politycznej literatury naukowej jest to, iż za wszelką cenę należy doprowadzić do nowego rozbioru Polski, gdyż obok obecnej Polski niemożliwy jest rozwój Prus. Idea ta decyduje również o państwach bałtyckich, gdyż zrozumiałem jest, że o ile ma zginąć Polska, to o wiele wcześniej od niej muszą zginąć państwa bałtyckie. Myśli te są pozostałością powojenną, obecnie jednak zjawiły się nowe siły, które te myśli wznowiły. Swojego czasu niemiecka mniejszość narodowa w Łotwie wymagała dla siebie uprawnień mniejszościowych lecz już w tajnych pismach barona Heitinga znajdują się uwagi, które świadczą, iż Niemcy bałtyccy nigdy nie zamierzają zadowolnić się prawami mniejszościowemi. Ze względów taktycznych zmuszeni oni byli grać rolę mniejszości narodowej i w wielu wypadkach ta gra im się udała. Obecnie zagrażają niewątpliwie nowe walki, przytem stroną napadającą będą Niemcy bałtyccy. Dziś jednak nie są oni już sami i twierdzą, iż są oni synami rewolucji niemieckiej, a ideały Niemiec są ich ideałami. Zresztą głosi to stary przywódca Niemców bałtyckich, b.redaktor "Düna Zeitung" dr.Ernst Serafin. Swojego czasu Serafin grał rolę pojednawczą i stał się bardziej hitlerowski, niż sam Hitler. Dowodzi tego chociażby jego artykuł na łamach "Koen. Allg.Ztg." z dn. 11 sierpnia p.t."Rewolucja niemiecka a Niemcy bałtyccy". W artykule swym Serafin m.in. pisze, iż przed kilku tygodniami przywódca Niemców bałtyckich dr.Paul Schieman usunął się ze swego doniosłego stanowiska, na którem przetrwał w ciągu 26 lat, miejsce zaś jego, jako redaktora "Rigasche Rundschau" zajął redaktor wiedeńskiego "Naród i Państwo", wprawny publicysta i urodzony nad Bałtykiem Ferdynand von Ikskil. Głównym powodem tej zmiany na stanowisko redaktora "Rig. Rundschau" jest polityka hitlerowców względem ziem bałtyckich.

Dr.Schieman był demokratą i zwolennikiem pojednania z Łotwą i Estonją, to też usunięcie się jego należy tłumaczyć, jako zwycięstwo nowych prądów nacjonalistycznych w sprawie ustosunkowania się Niemiec względem państw bałtyckich. Dziś wiadomo jest, czego należy oczekiwać. Niemcy łotewscy nie chcą już być mniejszością narodową, zamkniętą w granicach praw mniejszościowych. Otwarcie poczynają oni pracować przeciwko pojednaniu i pokojowemu współżyciu, starając się zająć stanowisko władców. Taką jest rzeczywistość, z którą należy się liczyć.

Bardzo możliwe, iż z tymi nowymi kolonizatorami Łotwy, których główna forteca znajduje się w redakcji "Rig.Rundschau" załatwi się któryś z wydziałów M-stwa Spraw Wewn, lecz możliwe jest również, iż naród łotewski będzie musiał jąć się jakichś poważniejszych środków.

2."Pehdeja Brihdi". o wzmocnieniu agitacji polskiej ."Pehdeja Brihdi" Nr.185 /VIII.1933/:W czasie ostatniego posiedzenia polskiego związku narodowego w Dyneburgu omówiona została kwestja krytycznej sytuacji szkół polskich. Okazało się, iż niema nadziei na otwarcie szkół polskich w Lucynie, Juchnikach, Jaunsudrawie, Laucezie i innych miejscowościach. Nadto grozi niebezpieczeństwo zamknięcia szkół polskich w Janopolu, Puszy, Kraslawie i innych miejscowościach, gdzie odsetek dziatwy polskiej jest bardzo mały, Wobec osłabiania się polskości zachodzi potrzeba podjęcia nowych sposobów propagandy.

W miejscowościach, gdzie zostały zamknięte szkoły polskie ma być wzmożona propaganda w czasie zebrań, odczytów i innemi sposobami. Polski związek narodowy, polski związek młodzieży katolickiej, polskie t-stwo gospodarcze subsydjowane przez rząd łotewski i t-stwo dramatyczne "Harfa" szykują zastępy propagandowe, które w następnym sezonie udadzą się na prowincję Letgalji i pow.iłłuksztańskiego w celu krzewienia swej idei i zakładania polskich jaczejek. Warszawa przeznacza na ten cel zwiększone sumy pieniężne. Przywódcy polscy uskarżają się, iż przychylni dotąd księża coraz bardziej usuwają się od pracy propagandowej, gdyż obawiają się o swą karjerę. Wiernymi sprawom polskim pozostali jedynie następujący księża:Wierzbicki w Elkszniach, Stryczko w Pasieni, Wojtekunas w Sileni i kilku innych.

3.Sesja nadzwyczajna sejmu łotewskiego .Prasa łotewska/z dn.20.VIII.1933/donosi, iż łotewska frakcja socjaldemokratyczna złożyła do prezydjum sejmu pismo z 34-ma podpisami domagające się zwołania nadzwyczajnej sesji sejmu. Prezydjum postanowiło zwołać nadzwyczajną sesję na dzień 22 sierpnia.

Prasa łotewska przewiduje, iż socjaldemokraci wysuną wniosek wyrażenia votum nieufności ministrowi Sprawiedliwości Ozolsowi.

4. Dokoła eksportu bekonów łotewskich do Anglji ."Pehdeja Brihdi" Nr.186 /VIII.1933/:W związku z otrzymynami z Anglji propozycjami zmniejszenia importu bekonów łotewskich do Anglji, łotewskie M-stwo Spraw Zagr.doręczyło rządowi angielskiemu wyczerpujące pismo, w którem wskazało, iż eksport bekonów łotewskich do Anglji winien być raczej zwiększony nie zaś zmniejszony.

5.Antyfaszystowska demonstracja socjaldemokratów łotewskich w Rydze ."Siegodnia" Nr.230 /VIII.1933/:Zorganizowana w Rydze demonstracja socjaldemokratów przeciwko faszystom i projektowi zamknięcia robotniczego związku robotniczego upłynęła zupełnie spokojnie. W demonstracji wzięło udział ok.8 tys. osób oraz stu czerwonych sztandarów. W czasie demonstracji rozdawane były proklamacje Sztelmachera.

ESTONJA:1.Wyjaśnienia ministra Spraw Zagranicznych A.Piipa w sprawie konferencji z ministrem Spr. Zagr.Łotwy. "Vaba Maa" Nr.130./VIII.1933/:15 sierpnia r.b. minister Spraw Zagr. A.Piip udzielił dziennikarzom wyjaśnień w sprawie narad, odbytych z ministrem Spraw Zagr. Łotwy, W.Salnajsem, oświadczając, że spotkanie to było prywatną wymianą myśli odnośnie życia polityczno-gospodarczego i że niekoniecznie ma być ono formalną konferencją. Nie jest też celem takich prywatnych narad podpisanie jakiegokolwiek układu lub dokumentu, chyba, że zachodzi konkretna potrzeba, a przedtem czyniono już do tego niezbędne przygotowania.

Ponieważ układ estońsko-łotewskiego związku obrony kraju obchodzi swój 10-letni jubileusz, należało pomyśleć o jego uzupełnieniu dla większego zbliżenia obu związków.-

2. Projekt nowej koalicji rządowej ."Waba Maa" Nr.190 /VIII.1933/:Między frakcjami toczą się obecnie narady w sprawie utworzenia nowej koalicji rządowej. Podobny gabinet utworzono po grudniowym zamachu. Koalicja miałaby skład następujący: blok rolników - prawicą, socjalistów - lewica.

O ile to mogłoby się udać, rząd musiałby być bezpartyjny.-

3. S t o s u n e k s o c j a l i s t ó w d o r z ą d u ."Waba Maa" Nr.194 /VIII.1933/:W "Rahwa Sõna" z dn.19 sierpnia r.b. ukazał się artykuł o treści następującej:

Działaczom partji socjalistycznej wypadło tym razem zwrócić uwagę rządowi i koalicji na niebezpieczeństwo, grożące estońskiemu ustrojowi demokratycznemu.

Nie jest nowiną to, że partja socjalistyczna nie odmawia nigdy pomocy rządowi, gdy chodzi o interesy demokracji. Nie znaczy to jednak, że socjaliści popierają politykę rządu, o ile nie ma ona na względzie obrony ustroju demokratycznego. Najracjonalniejszem byłoby powierzenie obrony ustroju demokratycznego partjom demokratycznym, gdyż możeby wtedy zakopałyby one "topór wojenny" i wspólnemi siłami wzięłyby się do pracy dla dobra kraju.

4. W y w i a d g e n .L a i d o n e r a w s p r a w i e s y t u a c j i w E s t o n j i ."Waba Maa" Nr.190 /VIII.1933/:Ogłoszenie stanu wyjątkowego w Estonji i dekretów nadzwyczajnych wywarło wielkie wrażenie zagranicą, stając się powodem wielu domysłów i komentarzy. Poczęły nawet krążyć pogłoski, jakoby Estonja była bliska wojny domowej.

Taki był skutek pierwszych informacyj depesz, wysłanych z Estonji.

Gen.Laidoner udzielił szeregu wywiadów dziennikarzom zagranicznym, co w znacznej mierze uspokoiło nastroje prasy państw obcych.-

5. R e f o r m a s a m o r z ą d ó w p r o w i n c j o n a l n y c h ."Waba Maa" Nr.190 /VIII.1933/:Jak wynika z informacyj podanych przez prasę, rząd zajął ~~się~~ już zdecydowane stanowisko w sprawie reformy samorządów prowincjonalnych. Przeprowadzając tę reformę, rząd zamierza przedłużyć pełnomocnictwa władz prowincjonalnych.

Związek samorządów prowincjonalnych wystosował do naczelnika państwa notę, w której domaga się szczegółowego przeprowadzenia reformy t.zn. wzięcia pod uwagę również reformy samorządów gminnych.

W razie zlikwidowania władz powiatowych, należałoby poddać gruntownej reorganizacji samorządy gminne, uczynić je większemi i bardziej żywotnemi.-

6.P r o c e s s ą d o w y p r z e c i w k o m i n i s t r o w i G o s p o d a r k i o p r e m j e e k s p o r t o w e ."Waba Maa" Nr.191. /VIII.1933 r./:Ministerstwo Gospodarki odmówiło eksporterom jaj wypłacenia premij za cały czerwiec r.b., oświadczając, że pozostałej sumy ok.2 milj.centów nie może wypłacić, ponieważ eksporterzy otrzymali i tak więcej koron po obniżeniu kursu.

Jak wiadomo, związek eksporterów jaj zamierza wytoczyć przeciwko ministrowi Gospodarki proces cywilny w Sądzie Pokoju.-

x

x x